Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
2019-2024

Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων

2023/2085(INI)

30.11.2023

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

της Επιτροπής Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων

προς την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων

σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης για την ιθαγένεια της ΕΕ
(2023/2085(INI))

Συντάκτρια γνωμοδότησης: Beata Kempa

PA_NonLeg

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων καλεί την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων, που είναι αρμόδια επί της ουσίας, να συμπεριλάβει στην πρόταση ψηφίσματός της τις ακόλουθες προτάσεις:

1. επισημαίνει ότι περίπου 50 εκατομμύρια άνθρωποι ανήκουν σε εθνική ή γλωσσική μειονότητα στην ΕΕ· τονίζει ότι η Επιτροπή δεν έχει λάβει νομοθετικά μέτρα σε απάντηση στην Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Πολιτών «Minority SafePack – ένα εκατομμύριο υπογραφές για την πολυμορφία στην Ευρώπη», παρά το γεγονός ότι υποστηρίχθηκε από μια μεγάλη πλειοψηφία των βουλευτών του ΕΚ·

2. επισημαίνει ότι το δικαίωμα στην ελεύθερη κυκλοφορία και η άσκησή του βρίσκονται στον πυρήνα της ιθαγένειας της ΕΕ· τονίζει ότι η δημιουργία του χώρου Σένγκεν αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα επιτεύγματα της διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και ενισχύει σημαντικά την ελεύθερη κυκλοφορία εντός της ΕΕ· επισημαίνει ότι το Συμβούλιο, στα συμπεράσματά του της 9ης Ιουνίου 2011, επιβεβαίωσε την επιτυχή ολοκλήρωση της διαδικασίας αξιολόγησης και την τεχνική ετοιμότητα της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας να προσχωρήσουν στον χώρο Σένγκεν·

3. υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με τις Συνθήκες, η ιθαγένεια της ΕΕ συνδέεται στενά και εξαρτάται από την ιθαγένεια κράτους μέλους, η χορήγηση της οποίας εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα κάθε κράτους μέλους· επισημαίνει ότι δεν υπάρχει άλλος τρόπος να αποκτηθεί η ιθαγένεια της ΕΕ παρά μόνο με την απόκτηση της ιθαγένειας κράτους μέλους·

4. θεωρεί ότι η ιθαγένεια της ΕΕ περιλαμβάνει την κοινή ευρωπαϊκή δημοκρατική ταυτότητα και τα ειδικά δικαιώματα και τις ελευθερίες που συνδέονται με αυτήν, και ότι η άσκηση των δικαιωμάτων αυτών ενισχύει τον δεσμό των πολιτών με την ΕΕ και τη δημοκρατική της νομιμοποίηση·

5. υπενθυμίζει ότι το άρθρο 20 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) ορίζει ότι η ιθαγένεια της Ένωσης βασίζεται στην υπηκοότητα ενός κράτους μέλους· υπογραμμίζει ότι είναι σημαντικό να συνεχιστεί η εφαρμογή αυτού του συστήματος, ακόμη και μετά από πιθανές μελλοντικές αναθεωρήσεις των Συνθηκών·

6. καλεί την ΕΕ να προωθήσει την έγκριση ενός Ευρωπαϊκού Χάρτη Ψηφιακών Δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων της ψηφιακής ιθαγένειας, με βάση την ευρωπαϊκή διακήρυξη σχετικά με τα ψηφιακά δικαιώματα και τις ψηφιακές αρχές για την ψηφιακή δεκαετία·

7. καλεί την Επιτροπή να εγκρίνει νέα ανακοίνωση που θα αποσαφηνίζει ορισμένες βασικές έννοιες που περιέχονται στην οδηγία 2004/38/ΕΚ[1] σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της ΕΕ και των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα

[1] Οδηγία 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (ΕΕ L 158 της 30.4.2004, σ. 77).

στην ΕΕ, προκειμένου να παρασχεθούν στα κράτη μέλη επικαιροποιημένες κατευθυντήριες γραμμές που θα μπορούσαν να συμβάλουν στη βελτίωση της εφαρμογής της οδηγίας σε εθνικό επίπεδο, προς όφελος των πολιτών της ΕΕ και των μελών των οικογενειών τους·

8. καλεί την Επιτροπή να υποβάλει, χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση, πρόταση για την επικαιροποίηση και τη βελτίωση της οδηγίας για την προξενική προστασία[2], μεταξύ άλλων δίνοντας στις αντιπροσωπείες της ΕΕ πιο ενεργό ρόλο στην παροχή βοήθειας στους υποεκπροσωπούμενους πολίτες της ΕΕ που κατοικούν ή ταξιδεύουν εκτός ΕΕ·

9. καλεί το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι χώρες που πληρούν τα τεχνικά κριτήρια για να καταστούν μέλη του χώρου Σένγκεν θα μπορούν να προσχωρήσουν σε αυτόν, επιτρέποντας έτσι σε όλους τους πολίτες της ΕΕ να απολαμβάνουν την ελεύθερη κυκλοφορία, ενισχύοντας παράλληλα την αίσθηση της ευρωπαϊκής τους ταυτότητας·

10. καλεί την Επιτροπή να επιδιώξει ενεργά τη σύναψη συμφωνιών αμοιβαίων θεωρήσεων με τρίτες χώρες και ενδιαφερόμενα κράτη μέλη για τη διασφάλιση της ίσης μεταχείρισης και την τήρηση της αρχής της αμοιβαιότητας των θεωρήσεων, προωθώντας την κινητικότητα και τα δικαιώματα όλων των πολιτών της ΕΕ·

11. καλεί τα κράτη μέλη να ενημερώνουν τους μετακινούμενους πολίτες της ΕΕ κατά την εγγραφή τους στο κράτος μέλος κατοικίας τους σχετικά με τα εκλογικά τους δικαιώματα και τις εκλογικές διαδικασίες όσον αφορά τις ευρωπαϊκές και τις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές και να τους προσφέρουν τη δυνατότητα να εγγραφούν αμέσως ως ψηφοφόροι·

12. παροτρύνει το Συμβούλιο να εγκρίνει ταχέως τις αναθεωρήσεις της οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τα εκλογικά δικαιώματα των μετακινούμενων πολιτών της Ένωσης στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου[3] και της οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τα εκλογικά δικαιώματα των μετακινούμενων πολιτών της Ένωσης στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές[4], σύμφωνα με τη θέση που ενέκρινε το Κοινοβούλιο·

13. τονίζει ότι οι τα θεσμικά όργανα της ΕΕ θα πρέπει να προωθήσουν περαιτέρω την ευαισθητοποίηση, γνώση και κατανόηση όσον αφορά τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που απορρέουν από την ιθαγένεια της ΕΕ και επισημαίνει ότι εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις στην πρακτική εφαρμογή της ιθαγένειας της ΕΕ· θεωρεί ότι, για την καλύτερη αξιοποίηση του δυναμικού της ιθαγένειας της ΕΕ, η ΕΕ θα πρέπει να λάβει μέτρα για να διασφαλίσει την προστασία των θεμελιωδών αξιών της ΕΕ· υπενθυμίζει ότι η προστασία των μειονοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών και γλωσσικών, αποτελεί θεμελιώδη αξία και συγχρόνως μείζον καθήκον της

[2] Οδηγία (ΕΕ) 2015/637 του Συμβουλίου, της 20ής Απριλίου 2015, περί των μέτρων συντονισμού και συνεργασίας προς διευκόλυνση της προξενικής προστασίας για μη αντιπροσωπευόμενους πολίτες της Ένωσης σε τρίτες χώρες και την κατάργηση της απόφασης 95/553/ΕΚ (ΕΕ L 106 της 24.4.2015, σ. 1).
[3] Πρόταση της Επιτροπής για οδηγία του Συμβουλίου για τις λεπτομέρειες άσκησης του δικαιώματος του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι κατά τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου από τους πολίτες της Ένωσης που κατοικούν σε ένα κράτος μέλος του οποίου δεν είναι υπήκοοι (COM(2021)0732).
[4] Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου περί των λεπτομερών κανόνων άσκησης του δικαιώματος του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι κατά τις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές από τους πολίτες της Ένωσης που κατοικούν σε κράτος μέλος του οποίου δεν είναι υπήκοοι (COM(2021)0733).

Ευρωπαϊκής Ένωσης·

14. καλεί τα κράτη μέλη να μεγιστοποιήσουν τη συμμετοχή όλων των πολιτών τους, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων, ενισχύοντας τα εκλογικά τους δικαιώματα μέσω εκστρατειών ευαισθητοποίησης, ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή τους σε δημόσιες συζητήσεις και εφαρμόζοντας κατάλληλες ρυθμίσεις προσαρμοσμένες στις εθνικές τους διαδικασίες ψηφοφορίας για τη διευκόλυνση της ψηφοφορίας από άτομα που είναι μέλη περιθωριοποιημένων, μειονοτικών ή ευάλωτων ομάδων και αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ψηφοφορία, για παράδειγμα παρέχοντας τη δυνατότητα επιλογής εκλογικών κέντρων και χρήσης υποστηρικτικών τεχνολογιών, μορφοτύπων και τεχνικών· καλεί, επιπλέον, τα κράτη μέλη να επιτρέψουν στα άτομα με αναπηρία να λαμβάνουν, κατόπιν αιτήματός τους, συνδρομή κατά την ψηφοφορία από άτομο της επιλογής τους και να καταβάλλουν προσπάθειες για να παρέχουν τη δυνατότητα επιστολικής ψηφοφορίας, και ενδεχομένως να διευκολύνουν την ψηφοφορία με φυσική παρουσία, δια πληρεξουσίου και την ηλεκτρονική και διαδικτυακή ψηφοφορία·

15. καλεί τα κράτη μέλη να εγκρίνουν μέτρα για να διατηρήσουν τις εκλογικές τους διαδικασίες απαλλαγμένες από τον εξτρεμισμό, τη διάδοση της παραπληροφόρησης και τις εξωτερικές παρεμβάσεις·

16. υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα συμμετοχής στη δημοκρατική ζωή και η υποχρέωση να διασφαλίζεται ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται όσο το δυνατόν πιο ανοικτά και εγγύτερα στους πολίτες προστατεύονται από τις Συνθήκες και ιδίως από το άρθρο 10 ΣΕΕ· καλεί τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι υπάρχει διαφάνεια και επαρκής χρόνος για δημόσια διαβούλευση, και να δημοσιεύουν εκ των προτέρων τα δημόσια έγγραφα·

17. καλεί μετ' επιτάσεως το Συμβούλιο και την Επιτροπή να επαναλάβουν τις διαπραγματεύσεις για την αναθεώρηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001[5] με σκοπό να διασφαλιστεί ότι οι πολίτες της ΕΕ είναι σε θέση να ασκούν πλήρως το δικαίωμά τους να έχουν πρόσβαση σε έγγραφα και να ελέγχουν τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ·

18. καλεί τα κράτη μέλη να καταργήσουν πλήρως τα προγράμματα χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές και κάθε άλλο παρόμοιο εθνικό πρόγραμμα που οδηγεί στην απόκτηση της ιθαγένειάς τους και συνεπάγεται την άμεση ή έμμεση πώληση της ιθαγένειας της ΕΕ, καθώς αυτά είναι απαράδεκτα από δεοντολογική, νομική και οικονομική άποψη και εγγενώς ασυμβίβαστα με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας και υπονομεύουν την ίδια την έννοια της ιθαγένειας της ΕΕ, ενώ παραβιάζουν τις αρχές και τις αξίες της ΕΕ· υπενθυμίζει ότι τα προγράμματα αυτά ενέχουν διάφορους σοβαρούς κινδύνους για την ασφάλεια των πολιτών της Ένωσης, όπως αυτοί που απορρέουν από τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη διαφθορά· θεωρεί ότι η έλλειψη κοινών προτύπων που να διέπουν τα προγράμματα χορήγησης άδειας διαμονής βάσει χρηματοπιστωτικών επενδύσεων μπορεί επίσης να δημιουργήσει κινδύνους για την

[5] Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2001, για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής (ΕΕ L 145 της 31.05.2001, σ. 43).

ασφάλεια και να συμβάλει στην υπονόμευση της ακεραιότητας της Ένωσης·

19. καταγγέλλει το γεγονός ότι εξακολουθούν να υφίστανται διακρίσεις για διάφορους λόγους σε ολόκληρη την ΕΕ· υπενθυμίζει ότι το άρθρο 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ απαγορεύει κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού· επαναλαμβάνει την ανάγκη καταπολέμησης των διακρίσεων κατά ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες και μειονότητες, καθώς και την έκκλησή του για ένα ολοκληρωμένο σύστημα προστασίας της ΕΕ που θα ενσωματώνει τα υφιστάμενα μέσα διεθνούς δικαίου και θα ακολουθεί δοκιμασμένες βέλτιστες πρακτικές στην ΕΕ·

20. ζητεί την κατάρτιση καθεστώτος για την ιθαγένεια της ΕΕ, βάσει του άρθρου 25 της ΣΛΕΕ, το οποίο θα συγκεντρώνει και θα επικαιροποιεί τα υφιστάμενα δικαιώματα ιθαγένειας και θα θεσπίζει νέα· υπενθυμίζει ότι τόσο η κατάρτιση του καθεστώτος ιθαγένειας της ΕΕ όσο και η επικαιροποίηση αυτών των νέων δικαιωμάτων θα πρέπει να πραγματοποιούνται στο πλαίσιο των Συνθηκών·

21. ζητεί να συμπεριληφθεί μια οριζόντια ρήτρα κατά των διακρίσεων στο καθεστώς ιθαγένειας της ΕΕ ως πρόσθετη διασφάλιση της ισότητας κατά την άσκηση των δικαιωμάτων που απορρέουν από την ιθαγένεια, με σκοπό τη διασφάλιση ομοιόμορφου επιπέδου προστασίας εντός της Ένωσης, με βάση το άρθρο 19 ΣΛΕΕ, για άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες και περιθωριοποιημένες ομάδες·

22. καλεί την Επιτροπή να λάβει υπόψη τις προτάσεις αυτές στην επικείμενη έκθεση του 2023 για την ιθαγένεια της ΕΕ και να λάβει τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή τους σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 25 ΣΛΕΕ.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΚΡΙΣΗ ΣΤΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ημερομηνία έγκρισης	28.11.2023
Αποτέλεσμα της τελικής ψηφοφορίας	+: 48 –: 9 0: 5
Βουλευτές παρόντες κατά την τελική ψηφοφορία	Abir Al-Sahlani, Malik Azmani, Pietro Bartolo, Theresa Bielowski, Vladimír Bilčík, Malin Björk, Vasile Blaga, Karolin Braunsberger-Reinhold, Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Annika Bruna, Damien Carême, Clare Daly, Lena Düpont, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Cornelia Ernst, Nicolaus Fest, Evin Incir, Sophia in ‘t Veld, Patryk Jaki, Marina Kaljurand, Assita Kanko, Fabienne Keller, Łukasz Kohut, Moritz Körner, Jeroen Lenaers, Juan Fernando López Aguilar, Nadine Morano, Javier Moreno Sánchez, Maite Pagazaurtundúa, Pina Picierno, Birgit Sippel, Tineke Strik, Annalisa Tardino, Yana Toom, Milan Uhrík, Tom Vandendriessche, Elena Yoncheva, Javier Zarzalejos
Αναπληρωτές παρόντες κατά την τελική ψηφοφορία	Daniel Freund, José Gusmão, Rasa Juknevičienė, Beata Kempa, Matjaž Nemec, Janina Ochojska, Jan-Christoph Oetjen, Κώστας Παπαδάκης, Silvia Sardone, Paul Tang, Petar Vitanov, Axel Voss, Tomáš Zdechovský
Αναπληρωτές (άρθρο 209 παράγραφος 7 του Κανονισμού) παρόντες κατά την τελική ψηφοφορία	Mathilde Androuët, Margrete Auken, Traian Băsescu, Tom Berendsen, Jarosław Duda, Rosa Estaràs Ferragut, Pär Holmgren, Andrey Kovatchev, Antonius Manders, Riho Terras

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ Ή ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΚΑΤΕΘΕΣΑΝ ΤΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΡΙΑ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗΣ

Στη συντάκτρια γνωμοδότησης κατατέθηκαν εισηγήσεις από τις ακόλουθες οντότητες ή τα ακόλουθα πρόσωπα κατά την εκπόνηση της γνωμοδότησης, μέχρι την έγκρισή της στην επιτροπή:

Οντότητα και/ή πρόσωπο
Η συντάκτρια γνωμοδότησης δηλώνει ότι δεν έλαβε εισηγήσεις από καμία οντότητα ή πρόσωπο.

Ο ανωτέρω κατάλογος συντάσσεται υπό την αποκλειστική ευθύνη της συντάκτριας γνωμοδότησης.

ΤΕΛΙΚΗ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ ΜΕ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΚΛΗΣΗ ΣΤΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

48	**+**
PPE	Traian Băsescu, Tom Berendsen, Vladimír Bilčík, Vasile Blaga, Karolin Braunsberger-Reinhold, Jarosław Duda, Lena Düpont, Rosa Estaràs Ferragut, Andrey Kovatchev, Jeroen Lenaers, Antonius Manders, Nadine Morano, Janina Ochojska, Axel Voss, Javier Zarzalejos, Tomáš Zdechovský
S&D	Pietro Bartolo, Theresa Bielowski, Evin Incir, Marina Kaljurand, Łukasz Kohut, Juan Fernando López Aguilar, Javier Moreno Sánchez, Matjaž Nemec, Pina Picierno, Birgit Sippel, Paul Tang, Petar Vitanov, Elena Yoncheva
Renew	Abir Al-Sahlani, Malik Azmani, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Sophia in ‘t Veld, Fabienne Keller, Moritz Körner, Jan-Christoph Oetjen, Maite Pagazaurtundúa, Yana Toom
Verts/ALE	Margrete Auken, Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Damien Carême, Daniel Freund, Pär Holmgren, Tineke Strik
ECR	Patryk Jaki, Assita Kanko, Beata Kempa

9	**-**
PPE	Rasa Juknevičienė, Riho Terras
ID	Mathilde Androuët, Annika Bruna, Nicolaus Fest, Tom Vandendriessche
The Left	Cornelia Ernst
NI	Κώστας Παπαδάκης, Milan Uhrík

5	**0**
ID	Silvia Sardone, Annalisa Tardino
The Left	Malin Björk, Clare Daly, José Gusmão

Υπόμνημα των χρησιμοποιούμενων συμβόλων:
+ : υπέρ
- : κατά
0 : αποχή